Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta

Reprezentativnost europskih organizacija socijalnih partnera: sektor hrane i pića

Sažetak

Uvod

Cilj je ove studije pružanje potrebnih informacija kako bi se potaknuo sektorski socijalni dijalog u sektoru hrane i pića. Niz studija o zastupljenosti koje je proveo Europski opservatorij za industrijske odnose (EIRO) na zahtjev Europske komisije ima za cilj utvrditi reprezentativna udruženja socijalnih partnera s kojima se treba savjetovati u skladu s odredbama Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). U studiji se stoga utvrđuju relevantne nacionalne organizacije socijalnih partnera u sektoru hrane i pića na temelju pristupa „odozgo prema dolje" (navodeći članove europskih organizacija) te pristupa „odozdo prema gore" putem nacionalnih dopisnika EIRO-a.

Učinkovitost europskog socijalnog dijaloga ovisi o reprezentativnosti relevantnih nacionalnih subjekata u sektoru – samo dovoljno reprezentativna udruženja mogu sudjelovati u europskom socijalnom dijalogu.

Nacionalno udruženje smatra se relevantnim interesnim udruženjem povezanim sa sektorom ako ispunjava sljedeće kriterije:

a) djelokrug rada udruženja povezan je sa sektorom;

b) udruženje redovito sudjeluje u kolektivnom pregovaranju u vezi sa sektorom i/ili je povezano s jednim od relevantnih europskih interesnih udruženja.

Europsko udruženje smatra se relevantnim interesnim udruženjem povezanim sa sektorom ako se nalazi na Komisijinom popisu interesnih organizacija s kojim se treba savjetovati u ime sektora u skladu s člankom 154. UFEU-a i/ili ako sudjeluje u europskom socijalnom dijalogu povezanom sa sektorom i/ili je zatražilo savjetovanje u skladu s člankom 154.

Određivanje sektora

U svrhu ove studije sektor hrane i pića definiran je u smislu statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici (NACE) (Rev. 2) kako bi se omogućila usporedivost podataka u svim zemljama. Točnije, ovaj je sektor opisan u skupinama NACE-a C10 (proizvodnja prehrambenih proizvoda) i C11 (proizvodnja pića).

Gospodarska pozadina

Značajke u pogledu zaposlenosti

Prema brojčanim podacima Eurostata, sektor je zapošljavao više od 4 739 900 ljudi u EU27 u 2010., a proizvodnja prehrambenih proizvoda zauzimala je više od 90 % sektora. Zaposlenost u sektoru predstavlja samo 2 % sveukupne zaposlenosti u EU27, dok aktivnosti sektora predstavljaju 2 % ukupnog BDP-a u EU27. Muškarci čine više od 58 % zaposlenika u oba sektora, a više je žena zaposleno u proizvodnji hrane (43 %) nego u proizvodnji pića (29 %). Obje su brojke niže od prosječnog udjela žena u sveukupnom broju zaposlenih u EU27 (45,5 %). U ovom sektoru nema mnogo slučajeva samozapošljavanja ili naukovanja, osim u Njemačkoj, Grčkoj i Italiji gdje je taj udio viši od 20 %.

Sektor hrane i pića sastoji se od oko 310 000 poduzeća koja rade na lokalnoj i regionalnoj razini, ali i na svjetskom tržištu. Najveći udio proizvoda pružaju mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) te globalne tvrtke. MSP-ovi generiraju oko 48,5 % ukupnog prometa i 63 % ukupne zaposlenosti, dok velike tvrtke generiraju oko 51,5 % prometa i 37 % zaposlenosti, iako čine samo 0,9 % tvrtki.

Nedavna kretanja

Financijska je kriza imala određeni utjecaj na sektor hrane i pića, iako ne toliko važan kao u drugim sektorima. Zaposlenost je počela opadati u trećem kvartalu 2008. i negativni trend slijedio je sve do 2010. kada je opet počela rasti.

Najvažniji pritisak za promjenama u ovome sektoru predstavlja globalizacija. Povećana međunarodna trgovina i prekogranična mobilnost kapitalnih investicija dovele su do znatnih promjena tržišta i uzoraka trgovanja. Istodobno je liberalizacija trgovine, sa sve naprednijim gospodarstvima u nastajanju, pružila nove tržišne mogućnosti kao i nove izvore konkurencije. Trenutačni izazovi za sektor uključuju zabrinutosti potrošača za cijene, sigurnost hrane i zdravlje, kao i niske razine produktivnosti rada i nedovoljni razvoj istraživanja i inovacija.

Nacionalna razina zastupanja interesa

Sindikati

Broj aktivnih članova sindikata razlikuje se diljem Europe te se kreće od više od 1,5 milijuna (u slučaju UNITE-a u Ujedinjenoj Kraljevini) do tek nekoliko desetaka članova POMYN-a u Grčkoj. Ta znatna razlika u većoj je mjeri odraz razlika u veličini gospodarstava te područja koje članstvo obuhvaća nego mogućnosti privlačenja novih članova.

Svih 27 zemalja ima najmanje jedan sindikat povezan sa sektorom. Sveukupno, utvrđeno je 96 sindikata povezanih sa sektorom koji ispunjavaju kriterije za uključivanje u studiju reprezentativnosti, a odraz su pluralističkog sustava. U šest zemalja postoji samo jedan sindikat povezan sa sektorom postoji, dva u pet zemalja, a tri u trima zemljama. U trinaest zemalja djeluju četiri ili više sindikata povezanih sa sektorom što ukazuje na rascjepkanost.

Organizacije poslodavaca

Sveukupno, utvrđeno je 115 organizacija poslodavaca povezanih sa sektorom u 24 zemlje. Tri zemlje (Cipar, Litva i Malta) nemaju organizacija poslodavaca povezanih sa sektorom. U devet od 24 zemlje koje imaju udruženja poslodavaca, najmanje dio navedenih organizacija ne sudjeluje u kolektivnom pregovaranju. Općenito, organizacije poslovnih ili tržišnih interesa mogu se također baviti i interesima koji nisu povezani s industrijskim odnosima, a to je slučaj u sektoru hrane i pića.

U devet od 24 zemlje za koje postoje podaci o organizacijskom uređenju unutar sektora ustanovljena je samo jedna organizacija, dok devet od 24 zemlje (37,5 %) bilježi četiri ili više organizacija. Pluralistički sustavi udruživanja u velikoj mjeri prevladavaju među organizacijama poslodavaca, kao i među sindikatima.

Kolektivno pregovaranje

U smislu pokrivenosti kolektivnim pregovaranjem u sektoru, deset od 21 zemlje s dostupnim podacima bilježi najmanje stopu od 50 % pokrivenosti. Nadalje, devet od navedenih deset zemalja bilježi pokrivenost od 80 % ili više. To pokazuje da je pokrivenost kolektivnim pregovaranjem vrlo polarizirana među europskim državama. U tom pogledu postoji uzorak sa skandinavskim zemljama, Belgijom, Austrijom i Španjolskom te novim državama članicama, Slovenijom i Rumunjskom, koje imaju najviše stope, a Portugal, Ujedinjena Kraljevina i većina ostalih novih država članica imaju vrlo niske razine.

Europska razina zastupanja interesa

Organizacije u sektoru hrane i pića koje je Europska komisija navela kao organizacije socijalnih partnera s kojima se treba savjetovati u skladu s člankom 154. UFEU-a jesu sindikati Europske federacije za hranu, poljoprivredu i turizam (EFFAT) koji zastupaju zaposlenike te FOODDRINKEUROPE koji zastupa poslodavce.

EFFAT je izravno povezan s 54 organizacije u 25 država članica, od kojih 39 sudjeluje u sektorskom kolektivnom pregovaranju. Važno je napomenuti da u Poljskoj i Portugalu većina uključenih sindikata nije povezana ni s jednom europskom organizacijom. FOODDRINKEUROPE ima 24 izravne članice udruženja u 22 države članice, od kojih deset sudjeluje u sektorskom kolektivnom pregovaranju. Sa samo 21 % organizacija poslodavaca udruženih u FOODDRINKEUROPE, znatan broj sektorskih organizacija poslodavaca u EU-u nije povezan s FOODDRINKEUROPE.

Zaključci

Analize sektora hrane i pića na temelju pristupa „odozgo prema dolje" i pristupa „odozdo prema gore" provedene u 27 zemalja EU-a pokazuju da se EFFAT (na strani zaposlenika) te FOODDRINKEUROPE (na strani poslodavaca) trebaju smatrati najvažnijim predstavnicima poslodavaca i zaposlenika u sektoru hrane i pića na području EU-a.

Dodatne informacije

Izvješće *Representativeness of the European social partner organisations: Food and drink sector* (Reprezentativnost europskih organizacija socijalnih partnera: sektor hrane i pića) dostupno je na web stranici: http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1302024s/index.htm

Za više informacija obratite se službenici za informiranje Camilli Galli da Bino na gdb@eurofound.europa.eu